

«Ell es vanta de tenir tant i tant... —Ell? Si no ha tal *haca*: ni una barraca!».

HADROMA, 'part llenyosa dels feixos de les comòfites (plantes el cos de les quals es diferencia en troncs i fulles)', derivat savi del gr. *ἀδρός* 'gruixut, copiós, esponerós', cf. l'abstracte *ἀδρωτής* que és ja el terme tècnic que Teofrast usava per a l'esponera de les plantes, i Heròdot ponderava els *καρποὶ ἀδρω* 'grossos fruits de les plantes'.

HAGIÒGRAF, pres del ll. tardà *hagiogrāphus* id., compost amb el gr. *ἅγιος* 'sant, sagrat' i *γράφω* 'jo escric'. □ 1.ª doc.: 1868, *SLitCosta* (-*ajo*).

DERIV. del mot i del seu primitiu *ἅγιος*: *Hagiografia* i *hagiogràfic* [*SLitCosta*]. *Hagio-* es converteix també en un element prefixat d'altres cpt., dels quals donen llistes *SLitCosta*, *DFa* i *AlcM*.

Haixix, V. *assassi* *Hajar*, V. *haber*

HALA!, interjecció, mot de creació expressiva. □ 1.ª doc.: probablement usada des dels orígens, per més que no en tinguem a l'abast dades anteriors a la fi del S. XVIII.

En què el registra Belv.: «*ala, ala*, interjecció vulgar per moure o donar pressa», i en què el llegim en el B. de Maldà: «-- detrás de don Anton, *hala, hala*, la Sra. Josefa Vega» (*Coll. B. V.*, 114). No caldrà que ampliï gaire la documentació literària de l'ús per animar, o per marcar l'avenç d'un caminant o exhortar i accelerar el pas d'una bèstia. Cosa que es troba a dojo en les obres d'imaginació de Víctor Català, Raimon Casellas, PdAPenya, AMAlcover etc. Menys és l'ús que en fan alguns, també repetidament, *hala, halal!*, per rebutjar idees que hom els suggereix sense fonament o per expressar desaprovació o indignació moderada: recordo que a casa meva això ho feia molt la meva mare i ho sentia sobretot a parents gironins, no pas al meu pare, barceloní, que ja en les seves cartes de nuviatge (1902) li ho posa ell en to de falaguer i moderat escarniment.

Una variant, sens dubte no menys antiga, que avui s'ha perdut bastant en el català central ciutadà, es formava amb *-lo* en lloc de *-la* a la segona síl·laba. Fins avui això se sent molt en els ambients rurals, sobretot els de les comarques centrals del Princ., entorn de la zona Vic-Manresa més que més; ja tinc nota que em cridava l'atenció la freqüència amb què ho sentia a acompanyants meus de caminades juvenils per les muntanyes de les Guillerries i Collsacabra: «no ens parem: s'ha d'anar caminant *álu-álu...* que és lluny!» (*L'Esquirol*, 1934).

Abans, en el temps vell, aquesta variant deu haver pertangut al parlar de cercles més distingits, com la societat que rodejava el Baró de Maldà. Element compost, com era, de *ha* i *lo*, tots dos elements expressius, podia rebre una accentuació repartida entre les dues síl·labes, la qual pogué decantar-se en forma predominant cap a la primera o cap a la segona. Al capdavant

fet freqüent en aquesta mena d'interjeccions. *Ho-la* i el cast. *ole*, al capdavant, no són més que nous avatars de la mateixa creació expressiva, i també en aquests constatem un desdoblament paral·lel, en l'accentuació: el cat. *hòla* s'oposa al fr. *bolà*, el cast. sept. *olé!* s'oposa a l'ús, més aviat andalús, de *olé!*

En l'obra del baró, graciosament retornada per Alex. Galf, trobem, molt exemplificats, *halo* i (*h*)*aló*, sense que s'hi notin matisos netament diferenciadors: «Amb son bastonet de ganxo, *halo*, tot seguit, lo Sr. don Anton --- ha dit —Vamos a passeig ---»; «Josefa --- i Pepeta --- han vingut luego amb una criada, i enviat ja pel lacaio un parcellet per ficar-lo al cotxe, han entrat, i tot seguit, *halo!*, lo Francisc amb --- el cotxe cap a la plaça de Santa Anna». D'altra banda (*h*)*aló*: «lo cotxe de casa Cruïlles --- s'ha adelantat una hora a marxar a la torre Cruïlles; i *aló* tots els collegials a la torre de casa Cruïlles»; «Francisc sentat en lo pescante --- i *aló* dret a la torre del marquès»; «tornant-se's a unir Maria Escolàstica i *aló* a la torre»; «l'han tret de la rodera fonda, i *aló* endavant»; «no valent-nos la peresa de quedar-nos en la torre, sí que <'així doncs'> *aló* a la de Cruïlles» (i anàlogament encara a la p. 82). Però no sempre es tracta d'una exhortació a caminar o posar-se en marxa, car també pot ser simplement una exhortació per animar o engrascar a fer moltes altres coses: «nos hem assentats tots --- desplegant quiscú son tovalló, i *aló* a la vianda! o a la sopa!: des del plat a la boca...!» (*Coll. de la B. V.*, 127, 57, 137, 161, 165, 186, 98).

Sobre la formació d'aquests elements expressius, i en particular sobre la de *hala*, ja vaig escriure llargament i documentadament en el *DCEC* (*HALA*, vol. II, 868; iv, 1021), en especial per refutar les acrítiques pseudo-etimologies aràbigues o germàniques que alguns havien suggerit; bastarà fer remissió allà, en especial per a aquest aspecte, i també perquè s'hi afegeixen algunes variants més, de caràcter fonètic i expressiu paral·lel, però un poc diferents; cf., ací també *HA, EH, OH, AH, APA, AU* etc.

HALA, antiga dependència de la Llotja de Barcelona (1443, 1447): del fr. *halle*.

HALAR, 'llavorar, estirar o tibar una corda o altre ormeig nàutic o piscatori', pres del fr. *haler* id., i aquest, del germ. **HALŌN* 'estirar, tibar (una cosa)', 'atreure-la'; concretament és probable que en francès es vagi pendre del neerlandès antic, més aviat potser que no que es vagi heretar del francic; en català és un mot acastellanat, gens recomanable. □ 1.ª doc.: 1954, publicació de l'*AlcM*.

No registrat en cap font de la nostra llengua, abans d'aquesta obra. Cal rectificar dràsticament les dades de l'article d'aquest llibre, que el presenta com un mot d'ús general a les terres catalanes. No solament és inusitat i desconegut a Barcelona i a les costes de llevant del Principat, i goso dir a totes les costes d'aquest, sinó que en manquen dades a tots els diccionaris catalans de totes les regions (manca Lab., *SLit*.